

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 102/2022-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Košický samosprávny kraj**, Námestie maratónu mieru 1, Košice, IČO 35 541 016, zastúpeného JUDr. Ivetou Rajtákovou, advokátkou, Štúrova 20, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 4Cob/78/2021-121 z 18. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého právoplatného rozhodnutia **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. októbra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na ochranu vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením všeobecného súdu o nariadení neodkladného opatrenia v civilnom spore, ktoré žiada zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Sťažovateľ sa návrhom doručeným ústavnému súdu 27. októbra 2021 domáha odkladu vykonateľnosti napadnutého uznesenia.

II.

2. Nezisková organizácia, ktorá je poskytovateľom sociálnych služieb, sa proti sťažovateľovi návrhom z 29. marca 2021 domáhala nariadenia neodkladného opatrenia, ktorým súd sťažovateľovi uloží platiť jej finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby 14 760,41 eur mesačne. Uznesením Okresného súdu Košice I z 26. apríla 2021 bol návrh zamietnutý. Proti uzneseniu okresného súdu podala nezisková organizácia odvolanie, ku ktorému sa vyjadril sťažovateľ. K vyjadreniu sťažovateľa sa pred rozhodnutím krajského súdu vyjadrila nezisková organizácia, no toto vyjadrenie nebolo pred rozhodnutím krajského súdu doručené sťažovateľovi. Na odvolanie neziskovej organizácie krajský súd namietaným uznesením uznesenie okresného súdu zmenil a neodkladným opatrením sťažovateľovi uložil, aby odo dňa doručenia uznesenia do právoplatného rozhodnutia vo veci samej neziskovej organizácii platil finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby 14 760,41 eur mesačne a neziskovej organizácii uložil podať žalobu o zaplatenie finančného príspevku do 30 dní odo dňa doručenia uznesenia.

3. Krajský súd vychádzal z toho, že nezisková organizácia ako neverejný poskytovateľ sociálnych služieb poskytuje vo verejnom záujme pre odkázané osoby sociálne služby podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“), a pritom je odkázaná na financovanie sťažovateľom poskytovanými príspevkami. Ak by nebolo nariadené neodkladné opatrenie o uložení platby mesačného príspevku na úrovni roka 2020, mohlo by to ohroziť činnosť neziskovej organizácie, ktorá poskytuje odkázaným sociálnu pomoc. Krajský súd sa nestotožnil s vyjadrením sťažovateľa o nemožnosti nariadenia neodkladného opatrenia z dôvodu, že nezisková organizácia sa nemôže v civilnom spore domáhať určenia výšky finančného príspevku. K tomu uviedol, že ak sa nezisková organizácia nemôže domôcť riadneho financovania či už v rámci prokurátorského dohľadu alebo v konaní podľa Správneho súdneho poriadku, má súd v civilnom spore poskytnúť súdnu ochranu ohrozeným súkromnoprávnym vzťahom, keďže medzi sťažovateľom a neziskovou organizáciou je podľa § 81 písm. h) a § 75 ods. 14 zákona o sociálnych službách uzavretá zmluva a výška príspevku sa vypočítava podľa § 76 a § 77 zákona o sociálnych službách. V tejto súvislosti odkázal na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1Ko/8/2020 zo 7. septembra 2020, podľa ktorého vzťah medzi poskytovateľom sociálnej služby a osobou povinnou poskytovať finančný príspevok je vzťah súkromnoprávny a spory z tohto vzťahu rozhodujú sudy v civilnom spore. Preto v civilnom spore možno posudzovať usmernenie sťažovateľa o určení postupu pri výpočte ekonomicky oprávnených nákladov, bežných výdavkov a príjmov.

4. Ďalej dospel k tomu, že neziskovej organizácii sťažovateľ ponúkol na uzavretie dodatok k zmluve, podľa ktorej jej poskytne počas roka 2021 príspevok 77 072,28 eur, pričom v roku 2019 za rovnaké služby poskytol 133 695,49 eur a v roku 2020 119 490,24 eur, hoci podľa neziskovej organizácie nebyť nesprávneho výkladu sťažovateľa by tento príspevok už v roku 2020 správne podľa zákona predstavoval 177 124,94 eur. Krajský súd vychádzal z toho, že náklady na sociálne služby sa každoročne zvyšujú, sťažovateľom navrhované spolufinancovanie je neudržateľné pre zachovanie zákonom predpísaného štandardu sociálnych služieb, a preto je potrebné neodkladným opatrením zabezpečiť financovanie neziskovej organizácie najmenej v rozsahu financovania z roku 2020. Tým sa zabezpečí ochrana práv neziskovej organizácie bez rizika ukončenia jeho činnosti

a rovnako tým nie sú dotknuté oprávnené záujmy sťažovateľa, keďže v konaní vo veci samej bude presne určená výška príspevku.

III.

5. Sťažovateľ vychádza z toho, že i nariadením neodkladného opatrenia, osobitne, ak je strane uložená povinnosť počas neurčitého času poskytovať inej strane konania pravidelné plnenie, môže dôjsť k zásahu do základných práv, čo je zvýraznené tým, že súdne konania trvajú niekoľko rokov, a spor je zložitý, čo by viedlo k tomu, že len za tri roky by sťažovateľ neziskovej organizácii musel zaplatiť viac než pol milióna eur.

6. Sťažovateľ namietanému rozhodnutiu vytýka nedostatok odôvodnenia, keď krajský súd nezaujal žiadne stanovisko k pravdepodobnosti oprávnenosti nároku a len odkázal na výšku príspevku z predchádzajúcich rokov. K tomu uviedol, že nie je oprávnený poskytnúť neziskovej organizácii príspevok v inej výške ako podľa § 77 ods. 2 zákona o sociálnych službách. V tejto súvislosti odkázal na to, že týmto mu je prakticky odňatá možnosť domáhať sa zrušenia neodkladného opatrenia podľa § 334 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), keďže dôvody na nariadenie neodkladného opatrenia nevychádzajú zo žiadneho ustanovenia zákona o sociálnom poistení.

7. Sťažovateľ namietanému rozhodnutiu vytýka arbitrárnosť, keďže mu na neurčitú dobu ukladá platiť príspevok v rovnakej výške ako v predchádzajúcom roku bez ohľadu na § 77 ods. 2 zákona o sociálnych službách, podľa ktorého výšku finančného príspevku určuje sťažovateľ na dobu rozpočtového roka z údajov predchádzajúceho rozpočtového roka podľa § 75 ods. 14 zákona o sociálnych službách. Podľa sťažovateľa pokiaľ krajský súd uložil neziskovej organizácii podať proti nemu žalobu o zaplatenie finančného príspevku a právoplatnosťou skončenia takéhoto konania ohraničil trvanie neodkladného opatrenia, jeho rozhodnutie nemá oporu v zákone o sociálnych službách, keďže sťažovateľ môže poskytnúť príspevok len na základe zmluvy o poskytovaní príspevku. Nezisková organizácia ako neverejný poskytovateľ sa teda nemôže domáhať plnenia bez písomnej zmluvy a na uloženie povinnosti sťažovateľovi neexistuje právny dôvod. Nezisková organizácia by sa len mohla domáhať nahradenia prejavu vôle v súvislosti s uzavretím zmluvy, ktorej predmetom by bolo poskytnutie príspevku. Z toho dochádza aj k záveru, že v návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia nebolo identifikované právo, ktorému sa má poskytnúť ochrana.

8. Sťažovateľ namietanému rozhodnutiu vytýka, že krajský súd doručil jeho vyjadrenie k odvolaniu neziskovej organizácii, ktorá sa k tomuto podaniu rozsiahlo vyjadrila, no toto vyjadrenie neziskovej organizácie mu doručené nebolo a ak by taká možnosť bola, mohol by sa vyjadriť k tomu, že pokiaľ návrh na nariadenie neodkladného opatrenia neobsahuje identifikáciu nároku, ktorému sa má poskytnúť ochrana, nie je možné tento nedostatok zhojiť tým, že navrhovateľ neodkladného opatrenia v odvolaní tento svoj návrh identifikuje. V tejto súvislosti poukazuje na to, že právna úprava neodkladného opatrenia podľa § 324 až § 342 CSP oproti úprave konania vo veci samej kladie prísnejšie formálne nároky na obsah, čo vyplýva z § 327 CSP, podľa ktorého ak návrh na nariadenie neodkladného opatrenia neobsahuje predpísané náležitosti, je nezrozumiteľný či neurčitý, súd ho bez odstraňovania väd odmietne. Ďalej k tomu poukazuje, že jemu nedoručené podanie neziskovej organizácie nebolo bezobsažné, neopakovali

sa v ňom len už uvedené tvrdenia, ale naopak, reagovalo na argumenty sťažovateľa tak, že nedostatky svojho návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia sa nezisková organizácia, aj keď neprípustným spôsobom, pokúsila odstrániť a na túto jeho snahu reagoval krajský súd tak, že vydal rozhodnutie, ktorým takúto opravu akceptoval.

9. Porušenie základného práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu sťažovateľ vidí v tom, že ho núti uhrádzať 14 760,41 eur mesačne na neurčité obdobie, keďže je povinný so svojím majetkom nakladať v prospech rozvoja vyššieho územného celku a pri poskytovaní príspevkov je viazaný pravidlami podľa zákona o sociálnych službách. V tejto súvislosti namietanému rozhodnutiu vyčíta, že nijako neodkazuje na platnú právnu úpravu, nie je založené na žiadnom konkrétnom ustanovení zákona, keďže povinnosť bola uložená na základe všeobecných úvah o zvyšujúcich sa nákladoch na bývanie a mzdy. Zvýraznil, že hrozí situácia, že ak sa v konaní vo veci samej preukáže, že neziskovej organizácii nemal sťažovateľ vyplácať sumu určenú neodkladným opatrením, budú jeho nároky na vrátenie neprávom vyplatených, takmer dvojnásobných súm nevyožiteľné.

IV.

10. Treba zdôrazniť, že posudzovanie podmienok na vydanie či zrušenie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) pristupuje k preskúmvaniu ústavných sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv neodkladným opatrením zdržanlivo, vychádzajúc z právneho názoru, podľa ktorého zásadne nie je oprávnený zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými nariaďujú či zrušujú neodkladné opatrenia, a to nielen preto, že nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, že ide o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania (spravidla) nezasahuje konečným spôsobom (IV. ÚS 82/09, IV. ÚS 282/2018, IV. ÚS 13/2020).

11. Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností; za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (IV. ÚS 282/2019). Aj v konaní o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky zodpovedajúce princípom spravodlivého procesu, resp. základnému právu na súdnu ochranu. Rozhodnutie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť najmä náležite odôvodnené. Všeobecný súd pritom nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

12. Argumentácia sťažovateľa zvyrazňuje, že neodkladným opatrením je mu uložená pravidelná mesačná povinnosť platiť neziskovej organizácii vysokú finančnú čiastku, a ak spor bude trvať dlhú dobu, zaplatí neziskovej organizácii neprimeranú čiastku. K tomu treba uviesť, že úvaha o primeranosti určitej pravidelnej mesačnej čiastky je limitovaná referenčným rámcom, v ktorom sa porovnáva určená mesačná čiastka. Pri sťažovateľovi to bol údaj o tom, že neziskovej organizácii za rovnaké služby za rok 2019 zaplatil 133 695,49 eur a v roku 2020 119 490,24 eur, pričom už aj obe tieto čiastky boli podľa neziskovej organizácie sťažovateľom určené v rozpore so zákonom. Namietaným uznesením bolo sťažovateľovi určené platiť za rozsahom rovnaké služby mesačne 14 760,41 eur, čo predstavuje na rok 2021 177 124,92 eur ročne. Táto čiastka primárne nevychádza z porovnania so skutočne vyplateným príspevkom za roky 2019 a 2020, ale z výpočtu príspevku, ktorý mal byť podľa neziskovej organizácii vyplatený v roku 2020 podľa zákonom stanovenej metodiky. Porovnanie skutočne vyplatenej čiastky za rok 2019 133 695,49 eur s čiastkou predbežne priznanou namietaným neodkladným opatrením za rovnaké služby na rok 2021 177 124,92 eur s ohľadom na to, že nezisková organizácia namieta nesprávnosť výpočtu príspevku vyplateného za rok 2019, 2020 a sťažovateľom na rok 2021 navrhnutého príspevku, však nie je spôsobilá viesť k záveru, že by takáto čiastka bola vo vzťahu k sťažovateľovi likvidačná či excesná.

13. Navýšenie príspevku na rok 2021 o približne štvrtinu toho, čo bolo neziskovej organizácii vyplatené v roku 2019 za rovnaké služby, je nepochybné menším zásahom vo vzťahu k sťažovateľovi ako vo vzťahu k sťažovateľom navrhovanému zníženiu príspevku neziskovej organizácii, keď príspevok na rok 2021 má byť za rovnaké služby takmer o polovicu nižší ako v roku 2019. Úvaha namietaného uznesenia z toho pohľadu, že nejde o konečné rozhodnutie, nemôže byť považovaná za výnimočnú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o tom, že následky neodkladného opatrenia sú vo vzťahu k sťažovateľovi výnimočným excesom, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu, keďže až v konečnom rozhodnutí o žalobe neziskovej organizácie sa súd bude musieť vysporiadať s tým, ako má byť správne určená výška finančného príspevku sťažovateľa.

14. Z toho dôvodu je neopodstatnená námietka sťažovateľa o nedostatku odôvodnenia, keď krajský súd údajne nezaujal žiadne stanovisko k pravdepodobnosti oprávnenosti nároku neziskovej organizácie a len odkázal na výšku príspevku z predchádzajúcich rokov. Je zrejmé, že ani sťažovateľ nenamieta, že je povinný neziskovej organizácii prispievať na prevádzku poskytovanej služby, pričom výška tohto príspevku je medzi stranami sporná a bude predmetom rozhodnutia vo veci samej. Orientačné odôvodnenie výšky príspevku v závislosti od príspevku, ktorý bol alebo mal byť poskytnutý v predchádzajúcich rokoch, je odôvodnením, ktoré zodpovedá predbežnému charakteru neodkladného opatrenia.

15. Nemožno súhlasiť s tým, že sťažovateľovi je prakticky odňatá možnosť domáhať sa zrušenia neodkladného opatrenia. Podľa § 334 CSP súd na návrh neodkladné opatrenie zruší, ak odpadnú dôvody, pre ktoré bolo nariadené. Hlavným dôvodom nariadenia neodkladného opatrenia bola z nesprávnej aplikácie zákona plynúca nedostatočnosť sťažovateľom navrhovaného financovania na rok 2021. Sťažovateľovi nič nebráni v tom, aby sa kedykoľvek počas konania domáhal zrušenia neodkladného opatrenia, ak dostatočne osvedčí, že v súlade so zákonom o sociálnych službách je nižšia suma príspevku ako tá, na platenie ktorej bol predbežne zaviazaný namietaným neodkladným opatrením. Takúto zmenu dôvodov môže nepochybné spojiť aj s úvahou

o tom, že podľa § 77 ods. 2 zákona o sociálnych službách výšku finančného príspevku určuje sťažovateľ na dobu rozpočtového roka z údajov predchádzajúceho rozpočtového roka. Sťažovateľ sa tejto vecnej argumentácie v doterajšom priebehu konania a aj v ústavnej sťažnosti celkom zdržal, hoci z návrhov neziskovej organizácie sú jasne substancované dôvody, pre ktoré považuje sťažovateľom jednostranne určenú výšku príspevku za rozpornú so zákonom. Celá argumentácia sťažovateľa v konečnom dôsledku smeruje len k formulácii dôvodov o tom, ako neziskovej organizácii nemá či nemôže byť poskytnutá súdna ochrana v stave, keď je povinná poskytovať sociálne služby a zároveň má akceptovať a finančne znášať paradoxné predstavy sťažovateľa o tom, že výška príspevku je podľa zákona správne určená vtedy, keď sa pravidelne medziročne podstatne znižuje.

16. V tejto súvislosti je nedôvodná aj argumentácia o tom, že nie je právny dôvod na to, aby bol sťažovateľ povinný vôbec prispievať neziskovej organizácii na poskytovanie sociálnych služieb, keďže táto povinnosť sťažovateľa vyplýva priamo zo zákona o sociálnych službách a zmluva o výške príspevku je len nadväzujúcou dohodou, ktorá síce má súkromnoprávne prvky, no ktorej obsah spočívajúci v stanovení výšky tohto príspevku má jasný zákonný podklad, ktorý je sporný len v tom rozsahu, ako treba vykladať metodiku určovania tohto príspevku. Preto úvahu namietaného rozhodnutia, ktorá viedla k záveru o tom, že predmetom sporu vo veci samej je určenie výšky príspevku v podobe žaloby o zaplatenie, a nie žaloby o nahradenie prejavu vôle, nemožno považovať za rozpornú so základným právom sťažovateľa na súdnu ochranu.

17. Sťažovateľ poukazuje na to, že právna úprava neodkladného opatrenia podľa § 324 až § 342 CSP oproti úprave konania vo veci samej kladie prísnejšie formálne nároky na obsah, čo vyplýva z § 327 CSP, podľa ktorého ak návrh na nariadenie neodkladného opatrenia neobsahuje predpísané náležitosti, je nezrozumiteľný či neurčitý, súd ho bez odstraňovania väd odmietne. Z toho vyvodzuje ústavne relevantné porušenie jeho práv tým, že krajský súd doručil jeho vyjadrenie k odvolaniu neziskovej organizácii, ktorá sa k tomuto podaniu rozsiahlo vyjadrila, no toto vyjadrenie neziskovej organizácie mu pred namietaným rozhodnutím doručené nebolo. K tejto námietke treba uviesť, že odôvodnenie namietaného rozhodnutia krajského súdu obsahuje takmer úplný, v mnohom až nadbytočný prepis podaní strán vrátane sťažovateľovi pred namietaným rozhodnutím nedoručeného vyjadrenia neziskovej organizácie. Z obsahu odôvodnenia namietaného rozhodnutia však nevyplýva, že by toto vyjadrenie malo rozhodujúci vplyv na závery namietaného rozhodnutia. Sťažovateľovi boli doručené všetky predchádzajúce podania neziskovej organizácie a rozhodnutie okresného súdu, ktoré boli dostatočným podkladom na to, aby sa mohol vyjadriť k návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorého podstata sa ďalším vyjadrením neziskovej organizácie podstatne nezmenila. V tomto vyjadrení neboli obsiahnuté žiadne nové skutkové tvrdenia a šlo len o reakciu na prevažne procesnoprávne argumenty sťažovateľa, s ktorými sa vlastným právnym posúdením vysporiadal krajský súd v namietanom rozhodnutí. Z takého postupu, ktorý predchádzal vydaniu rozhodnutia o neodkladnom opatrení, a nie rozhodnutia vo veci samej, nemožno vyvodit' porušenie princípu kontradiktórnosti, ktorého konkrétne požiadavky treba vnímať inak pri konečnom rozhodovaní vo veci samej a inak, menej prísne, pri rozhodovaní o predbežnej procesnej ochrane v podobe nariadenia neodkladného opatrenia. Preto z nedoručenia vyjadrenia neziskovej organizácie k vyjadreniu sťažovateľa k odvolaniu neziskovej organizácie nemožno vyvodit' porušenie princípu kontradiktórnosti s ústavne relevantným významom.

18. V nadväznosti na uvedené dôvody nemožno dospieť k záveru, že by ústavnou sťažnosťou namietané rozhodnutie krajského súdu bolo výnimočným excesom, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu. V napadnutom rozhodnutí a v jeho následkoch pre sťažovateľa nemožno identifikovať porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na strane jednej a základného práva na ochranu vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu na strane druhej. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

19. Skončenie konania uznesením o odmietnutí ústavnej sťažnosti a záver o jej zjavnej neopodstatnenosti vylučuje možnosť toho, aby bolo vyhovené návrhu sťažovateľa na odklad vykonateľnosti napadnutého právoplatného rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. februára 2022

Peter Straka
predseda senátu